

se pečajo. Žlahno, posebno rano sadje je sgloh prijetno, ter se kupuje in plačuje dobro; lepo cveteče ali lepolistnato drevje ali germovje kupujejo pa tudi radi bogati mestjani, da verte svoje ž njim lišpajo, ali ker ga o posebnih slovesnostih potrebujejo. Vendar obširnije o sadjo- in drevjoreji govoriti tukaj ni namen naš; zavračamo tedaj častite bravece na bukve sadjoreje in gospodarstva in na mnoge sestavke v tej reči, ki v „Novicah“ se nahajajo. Le nekaj hočemo omeniti tukaj, namreč ravnanje s češpljami.

Češplje ali slive so tako prijeten sad in potrebujejo tako malo skerbí, da bi pač prav bilo, ko bi jih kmetje obilno obilno in povsod sadili, kjer jih še ni, in kjer ste lega in zemlja jim ugodne. Prodajajo se lahko, in s posušenimi slivami (češpljami) terguje se po celem svetu. Paziti je treba le na tole: Čakati je treba, da so češplje do dobrega dozorele; poberajo se potem rahlo z drevesa, ter se položé na lese, da se na soncu suše; po severnih ali bolj merzlih krajinah morajo sušiti se v posebnih sušivnicah. Posušiti se pa morajo naglo, da sad ne gnije. Ponoči ne smejo zunaj (na zraku) biti; celó ne podnevi, ako je vreme vlažno ali timavno. Tudi se ne sušijo slive povsod po enakem načinu, temoč po različnosti sadú in po družih razmerah kraja in podnebja je tudi ravnanje ž njimi različno. Treba je pa, da na vse to dobro pazimo, če hočemo lepo in prijetno robo za trgovino pripraviti. Kar pa suhim češpljam naj bolj vrednost jemlje in da kupčevavci še celó ne marajo za-nje, je to: če po dimu diše, ali — prav za prav — smerdé, zato so, na priliko, krajske in horvaške suhe češplje v ceni zmirajnižje, kakor turške. Naj bi skusili naši rojaki to napako odpraviti! (Dalje sledí.)

Za poduk in kratek čas.

Inaka sina.

Bon, sin priprostih starišev, iz Bornholma na Švedskem, je stopil v vojaški stan, kjer je čez leta dosegel čast generala. V tem mu je oče umrl. Nobeden njegove žlahte ni vedel, je li on še živ ali mertev. Po dolgem in pogostnem popraševanju je le njegova že priletna mati zvedila, da je njeni sin rusk vojskovod v Kodanji na Danskem, kjer se je takrat — letu 1716 — car Peter I. pripravljal z danskim kraljem napasti švedsko armado. Matere veselje je bilo tedaj neizrečeno, ko je zvedila za sina; napravi se tedaj na pot, da bi ga saj še le enkrat pred svojo smertjo vidila. Pridši v Kodanj je kmalo zaznala, kje da je sina stanovanje. Gré berž k njemu — pa generala ni bilo doma; tako saj so ji na njeno popraševanje strežaji rekli. „Bom pa jutri zjutraj spet prišla“ — odgovori vsa žalostna, da ga ni dobila. „Recite“ — še dostavlja, njegovim strežnikom — „recite svojemu gospodu, da sem njegova mati, in da sem prišla iz Bornholma nalašč sem, da ga še enkrat vidim“. — Stara mati se je nadjala, da s tem je že svoj cilj dosegla! Al sin njeni, zvišan v visoko čast, ni maral več za svojo borno mater, in v napuhu se je je celó sramoval. Ko mu strežaj pové, kar mu je žena naročila, mu je vés nejevoljen odgovoril: „Moja mati je že zdavno mertva“; ta žena bo bojé le kaka nadležna beračica ali pa je nora“.

Vsakdo si lahko misli, s kakošnim veseljem je stara mati drugo jutro se na pot napravila k svojemu sinu. Al namesto da bi ga bila vidila bila, kakor je sirota želela, ji dá adjutant deset zlatov (cekinov) ter ji prepové, da nima generala vdrugo nadlegovati. Kakor bi jo bila kača v serce pičila, jo preletí groza, da verže adjutantu dnar pod noge, in s solznimi očmi pravi: „Jez nisim prišla prosit ubogajme; le še enkrat sem hotla objeti svojega sina. Če pa on nič več ne spozna svoje matere, ga tudi jez ne spoznam več — naj mu Bog prizanesel!“ — Jokaje zapusti hišo ošabnega sina.

Kmali se je ta prigodba po vsem mestu razglasila in je na zadnje prišla tudi do ušes ruske cesarice Katarine. Oaa precej pošlje po udovo in se v kratkem prepriča, da je res mati terdoserčnega, prevzetnega generala. Poklicati ga dá k sebi — ga oestro posvari in zapové, naj spolnuje dolžnost otročjo, ker pred kakor je bil general, je bil otrok svojih starišev; velela mu je še, da naj revni materi 200 rubljev do nje smerti izgovori.

General osramoten, da si ni upal oči do cesarice vzdigniti, je obljubil zvesto spolniti, kar mu je ukazala.

„Da boš pa vedil, da niso vsi moji višji služabniki taki, ko si ti, čuj! kar ti bom povedala od generala Bauer-a“ še dostavlja cesarica. Ta se nikdar ni sramoval svojega rodú, čeravno so njegovi stariši bili kmečki. Leta 1712, ko si je bila ruska armada osvojila Holštajn pod knezom Mensikovom, je general Bauer zapovedoval konjništvo (kavalerijo). Takrat ni še noben človek vedil kaj od njegovega rodú. Celó njegova domovina je bila, tako rekoč, vsim skrivnost. Ko je pa bil nekega dne v taboru blizu Husuma, je povabil na kosilo svoje oficirje in še nektare druge imenitne osebe. Ko je bila že vsa družba vkup, pošlje Bauer po nekega mlinarja in njegovo ženo, ktera sta stanovala blizu tabora. Mlinar in mlinarica se prestrašita, ko jim doide to vabilo. Napravita se vendar in gresta. General ju prijazno sprejme, in ker vidi, da sta silo boječa, si prizadeva na vso moč, da ju spravi v dobro voljo. Pri obedu ju posadí k sebi. Med jedjo poprašuje general večkrat mlinarja po njegovi žlahti. To je dalo serce plahemu mlinarčku, ki začne na to pripovedovati generalu, da je kot naj stareji sin podedoval mlin po smerti svojega očeta; da ima še dva brata, ki sta trgovca; da ena sestra je omožena; da njega (mlinarja) je blagoslovil Bog z obilno družinico štirih otrok itd. „Tedaj vas je bilo troje bratov?“ mu reče general. „Prav za prav smo bili štirje“ — odgovori mlinar — „četrti je bil v vojake vzet; nismo pa nikdar od njega nič slišali, kar nas je zapustil; mislimo tedaj, da je že zdavno mertev“.

Vsakteri lahko ugane, kako je pri teh besedah generalu pri sercu bilo. Oberne se na enkrat proti svojim drugim gostom, in jim reče na glas: „Gospodje! vi ste zmiraj vediti želeli mojo rodovino: jez sem ravno v tem mlinu rojen, in zdaj ste slišali povestnico mojega rodú“. Po tem objame mlinarja kot njegov že zdavno zgubljeni brat in de-verico svojo. Drugi dan je general Bauer gostje napravil v mlinu in bogato obdaroval vso svojo žlahto, ktere veselje si zamore vsak lahko misliti, — in tudi vi, general! kaj ne? reče cesarica.

Kakor s kropom polit je odlazil prevzetnež.

Verdelski.

Zgodovinske reči.

Rimska cesta iz Emone v Neviodunum.

Cesto iz Emone v Neviodunum popisuje Antoninov potopis tako: Emona XXXIV. r. milj, — Praetorium Latobicorum XVI., — Noviodunum. Peutingerjeva tabla pa stavi: Emona XVIII. r. milj, Aceruone XIV., — ad Protorium XVI., — Crucio XVI. — Novioduni; tabla tedaj dve postaji vmes več šteje, tudi število milj za nekaj množi.

Kje toraj je ta cesta šla? Schönleben je prvi ugibal na Radeče, in je mislil samo na tovarno pot, ktera je o njegovem času od Višnjegore čez hribe do tistega terga šla, in močno tisto mero pota potrebovala, kakor je v Antoninovem potopisu zaznamovana. Valvazor je v tej reči za svojim prednikom pisal, in oba sta pozabila na pot od Višnjegore čez Trebno, dasiravno sta v Zatičini vedila za rimsk kamen, v Trebnem pa za mnogo kamnov, stebrov, grobov in denarjev. (Schönleben Apparat. Carn. ant. str. 221, Valvasor B. V. str. 258. B. XI. str. 586.) Za obema sta pisala spet Linhart in Muhar, pa nobe-